

диференційований підхід до особистості; використовуються, головним чином, словесні, декларативні методи, без надання можливості кожному спробувати себе в різних видах діяльності; недостатня профорієнтаційна підготовка педагогічних працівників; відсутність спеціалістів-профорієнталогів у штатах загальноосвітніх шкіл та інших навчальних закладів; стихійності та поодинокості профорієнтаційних заходів, тощо.

Виходячи з цього, було б доречним звернутися до досвіду профорієнтаційної роботи розвинених країн, метою вивчення якого є запозичення найбільш ефективних форм та методів її організації.

Так, помітний розвиток в США отримали центри профорієнтації при школах і коледжах. Основну практичну роботу серед учнів проводять штатні професійні консультанти, які працюють на умовах повної або неповної зайнятості. Робота таких професійних консультантів полягає в проведенні ознайомчих бесід, розробці та аналізі запитальників для визначення переваг у виборі майбутньої професії, проведенні групових та індивідуальних консультацій, тестувань з метою визначення нахилів та здібностей. В результаті проведення такої роботи профконсультанти складають персональні досьє на основі яких випускникам шкіл дають профрекомедації.

Для типового центру подібного роду характерно комплексне оснащення профдіагностичною апаратурою та обладнанням, використовується електронно-обчислювальна техніка, за допомогою якої централізуються відбір, поширення та використання профінформації, контролюються її достовірність та надійність за тимчасовими та іншим параметрам. Здійснюється це шляхом оснащення центрів термінальними пристроями, об'єднаними каналами зв'язку з електронними банками даних.

В університетах США традиційно існують власні служби професійної кар'єри, профрадники та консультанти які розробляють плани працевлаштування та проводять профорієнтаційну роботу; складають картотеку студентів, де відзначаються індивідуальні профорієнтаційні характеристики, і картотеку підприємців - потенційних роботодавців; визначають канали контактів з ними з питань, пов'язаних з наймом; підбирають з числа студентів кандидатури, що відповідають вимогам конкретних робочих місць. Для проведення профорієнтаційної роботи та працевлаштування молоді в США багато агентств зайнятості мають відділи по роботі з молоддю або передбачають у штатному розкладі посаду спеціаліста-профконсультанта. [1]

Цікавий досвід в організації профорієнтаційної роботи є у Канади. Тут важливою для підготовки до самостійного трудового життя є організація роботи за наймом протягом літніх канікул. Інформацію про можливості влаштування на роботу учні можуть отримати в інформаційних відділах центрів сприяння найму (ЦСН). У Канаді налічується понад 400 постійно діючих центрів загальнонаціональної державної служби сприяння найму, основне завдання яких - збирання і поширення інформації про вакансії і вільної робочої сили, консультування працівників з питань найму і професійного навчання, а також консультування підприємців з різних питань, пов'язаних з використанням робочої сили.

Головну роль у працевлаштуванні учнів під час літніх канікул відіграють спеціально створені центри, що працюють з квітня по вересень. Працівники даних установ, старшокласники та недавні випускники коледжів і університетів проходять короткий курс підготовки за допомогою консультантів з ЦСН. Робота за наймом у літні канікули проводиться на основі укладання контрактів з різними державними та приватними організаціями, в яких зазначається термін, обсяг та оплата робіт. Сама ж робота полягає в благоустрої вулиць, парків, посадці дерев, допомозі персоналу в будинках пристарілих та лікарнях, догляді за дітьми. [1]

В Канаді існує різноманітність форм профорієнтації, але для молоді найважливішою стають самостійні заняття в спеціалізованих «центрах вибору». Це новий, особливий тип установ, які мають автоматизованими інформаційними системами, відеотехнікою, електронними екзаменаторами. Працюють вони, головним чином, за методом самообслуговування. Молода людина тут може отримати у вигляді короткого фільму чи тексту на екрані інформацію про великий світ професій. По кожній з них даються такі відомості: а) зміст трудових функцій працівника даної професії; б) необхідні особисті якості та необхідний рівень загальної освіти; в) шляхи професійного зростання та освоєння суміжних спеціальностей; г) попит на працівників даної професії на місцевому та загальнонаціональному ринках праці. Крім того у «центрі вибору» відвідувач може пройти комп'ютерні тести на професійну придатність та оцінити ступінь відповідності своїх особистих якостей, здібностей і схильностей тому, чого вимагає робота з тієї чи іншої спеціальності.

В сучасному, все більш різноманітному світі професій, коли вимоги до працівників швидко змінюються, і багатьом з них неодноразово доводиться вирішувати проблему переходу в нову сферу діяльності, профорієнтація стає необхідним сполучною ланкою між людиною, системою професійної освіти і господарством. Тому і стає конче необхідною постійно діюча широкомасштабна система допомоги населенню у виборі професії, одержанні спеціальності і працевлаштуванні. Оскільки професійна орієнтація в Україні потребує вдосконалення, слід звернути увагу на досвід країн, які зробили крок вперед в даній роботі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Щёкин Г. В. *Теория и практика управления персоналом.* — К.: МАУП, 1998.
2. Головаха Е.И. *Жизненные перспективы и профессиональное самоопределение молодежи.* - К.: Наукова думка, 1988.-с. 142.
3. *Обучение практике социальной работы: Международный взгляд и перспективы /Под ред. Д.Дозла и С.Шардлоу. Пер. с англ. Под ред. Ю.Б.Шапиро.* - М.: Аспект Пресс, 1997.- 223с.

Жиленкова І.М.

ЗОВНІШНЯ ТОРГІЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ГУБЕРНІЙ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В КОНТЕКСТІ ІНТЕРЕСІВ ПРОМИСЛОВОГО І АГРАРНОГО КАПІТАЛІВ (90-ті роки ХІХ ст. – 1914 рік): АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ

Анотація: Розглядаються окремі аспекти проблеми зовнішньої торгівлі українських губерній Російської імперії кінця ХІХ ст. – 1914 р., які є актуальними і недостатньо дослідженими. З'ясовуються особливості розвитку іноземного землеволодіння, зокрема німецького, у Волинській губернії на Правобережжі.

Ключові слова: зовнішня торгівля, іноземне землеволодіння, податкова політика, торговельні договори Росії з Німеччиною.

Заявлена тема належить до кола найменш вивчених вітчизняними істориками проблем соціально-економічного розвитку України XIX – початку XX ст.

Одна із складових цієї теми є формування та особливості розвитку великого землеволодіння на теренах України. Проблематика іноземного землеволодіння в Україні в другій половині XIX і на початку XX ст. знайшла певне відображення в ряді тогочасних періодичних видань та історичній літературі. Як перші дослідники, що були сучасниками доби капіталістичного розвитку [4; 2], так і представники радянської та сучасної української історіографії висвітлювали переважно виникнення і поширення німецького й частини болгарського землеволодіння у південному степовому краї України [3; 5; 6; 11]. Однак землеволодіння і землекористування німецьких, австрійських, польських, чеських та інших колоністів на теренах Правобережної України до цього часу залишаються недослідженими. Рідкісні повідомлення щодо розмірів німецького землеволодіння в цьому регіоні України, які з'явилися в засобах масової інформації на початку XX ст., мали суперечливий, а інколи навіть провокативний характер. Зокрема, в 1901 р. у столичному часописі була опублікована стаття, в якій стверджувалося про придбання німецькими колоністами в губерніях Правобережної України близько 600 тис. десятин землі ще до 1873 р., що є надто великим перебільшенням [1].

Український історик І.М. Кулинич також торкнувся проблеми німецького землеволодіння у Волинській губернії. Пославшись на документи Міністерства внутрішніх справ, дослідник стверджує, що німецьким колоністам у одній тільки Волинській губернії належало наприкінці XIX – на початку XX ст. 700 тис. десятин землі [3, с.24]. Ця цифра головного поліцейського відомства Російської імперії також перебільшує розміри німецького землеволодіння на Волині.

Отже, питання щодо поширення іноземного землеволодіння у цьому регіоні України потребує подальшої уваги дослідників. Тим більше, що ця проблема стає надзвичайно актуальною та гострою для України і в наші дні, коли сьогоднішньою владою поставлене питання про розпродаж земель сільськогосподарського призначення іноземцям.

В Російській імперії, заохочуючи іноземців до оселення на Правобережжі та надаючи їм пільги, урядові кола керувалися найперше інтересами російського поміщицтва. Сумарна земельна площа іноземців у 1880 р. досягала в губерніях Правобережної України 2509823 десятини [6, с.17]. Поміщики були зацікавлені здавати свої землі в оренду німецьким колоністам, які засвоїли на батьківщині передові для свого часу сільськогосподарські технології і мали солідні фінансові засоби для господарювання на куплених або орендованих землях. В урядових колах вірили, що німецька колонізація матиме позитивний вплив на місцеве землеробське населення, сприятиме кращому веденню господарства українськими селянами. Однак колоністи принесли певну користь тільки великим власникам. Завдяки їм, маєтки останніх стали приносити більші прибутки, внаслідок чого зросла їх цінність. Водночас колонізація стиснула місцевих селян, позбавивши їх прав на випас худоби, збір хмизу і лісових ягід та грибів. Вторгнення колоністів змусило селянські громади погодитися на розверстання угідь на цілковито невідгідних умовах.

Поступово в урядових колах стали усвідомлювати, що німецькі колоністи байдуже відносяться як до передачі господарського досвіду селянам Правобережжя, так і до прагнення російської адміністрації русифікувати населення цього регіону. За свідченням представників місцевої влади Волині, «всі колоністи живуть цілковито відособленим життям і з місцевим селянським населенням не тільки не зближуються, але й навіть відчужуються від нього й поводяться зарозуміло, що приводить до зіткнень селян з німцями на ярмарках і в камерах мирових судів з приводу потрапили лісових угідь тощо[7, арк.53 зв.].

Після оформлення на початку 1880-х рр. союзу між Німеччиною і Австро-Угорщиною, який негативно впливав на міжнародні відносини в Європі, призвело до виникнення тривоги в урядових колах Росії. Урядом було впроваджено ряд заходів, спрямованих на зменшення землеволодіння і землекористування німецьких та австрійських колоністів. У 1887 р. іноземним поселенцям, що були підданими іноземних держав, було заборонено царським повелінням придбати у власність і брати в заставу «земельне майно» поза межами міських поселень. У наступному році були видані правила щодо облаштування колоністів, що були оселені в губерніях Правобережної України, впорядковані умови побуту колоністів. Причому ті з них, що не були російськими підданими, мали нести грошові й натуральні повинності нарівні з корінним населенням краю[7, арк.3 зв.]. Ці заходи призвели до зменшення чисельності іноземних колоністів, що були підданими інших держав. Зокрема, кількість іноземних підданих у межах першої ділянки Житомирського повіту з 1884 по 1900 рр. зменшилася з 6445 до 4605 осіб чоловічої та жіночої статі[7, арк.52 зв.]. Щоправда, іноземні поселенці обходили заборону на оренду земель і продовжували використовувати їх, не укладаючи формальних актів за згодою поміщиків[7, арк.103].

За нашими підрахунками, чисельність іноземних колоністів у губерніях Правобережної України становила напередодні Першої світової війни близько 300 тис. осіб чоловічої та жіночої статі. Політика царського уряду щодо іноземної колонізації була надзвичайно суперечливою. Зростання зовнішньої загрози через загострення міжнародних відносин в Європі змусило урядові кола переглянути своє відношення до іноземної колонізації – від поступового її обмеження до повної ліквідації на початку Першої світової війни.

Досить цікавим аспектом розвитку зовнішньої торгівлі є те, що торгівля в XIX ст. в Російській імперії, постійно залежала від різних чинників. Особливо в другій половині XIX ст. кількість проданого зерна часто залежала не від врожайності і природних умов, а від міжнародної ситуації та зовнішньоекономічних обставин. Наприклад, формування «Союзу трьох імператорів» 1873р., 1881р.; німецько-російські та німецько-австро-угорські домовленості для протидії зміцненню позицій Франції та Англії в Європі та інші значно впливали і на зміст торгових договорів цих держав. Німецькі фахівці на переговорах під час підписання торгових договорів 1894 і 1904 рр. керувалися інтересами своїх аграріїв, оскільки останні домінували у рейхстазі. Невдалі торгові договори царського уряду з Німеччиною завдали значних збитків вітчизняним виробникам. Найболючішим був колосальний вивіз фуражних хлібів за умов низького німецького мита на ячмінь, овес, висівки, макуху, жом тощо. При тому, що українське продовольче зерно обкладалося дуже високим митним збором. Унаслідок цього кормова база вітчизняного тваринництва була підірвана.

Тому у Російській імперії поступово назрівало незадоволення результатами укладених договорів, що гостро зачіпали інтереси великих аграріїв і села взагалі.. У зв'язку з цим постає необхідність докладного аналізу колосальної залежності тогочасних українських аграріїв від ринку Німеччини. Ця проблема була надзвичайно гострою як для великих землевласників, так і для

середнього і дрібного селянства, котре постачало на ринки Європи свинину, продукти птахівництва, овець, коноплі, почасти зерно тощо.

Бюрократична система царської Росії виявилася неспроможною вирішувати ці питання. До цього додавалося незадоволення відсутністю належної інфраструктури в експортній торгівлі: елеваторів, зерносховищ, облаштованих портів, торгового флоту.

Також односторонньо досліджувалася і податкова політика імперської влади, зокрема тарифна політика на залізницях. При цьому спостерігається ущемлення інтересів буржуазії Донецько-Криворізького регіону на угоду Уральському і Північному гірничо-металургійним комплексам.

Саме тому, всі ці та деякі інші аспекти проблеми потребують детальнішого і глибокого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Германский империализм // Новое время. – 1901. – 16 февраля.*
2. *Ковалевский Н.З. Из подворной переписи / Н.З.Ковалевский // Агрономический журнал. – Кн. 9/10. – Х., 1913. – С. 92-95.*
3. *Кулинич І.М. Німецькі колонії на Україні (60-ті роки XVIII ст. – 1917 р.) / І.Кулинич // Український історичний журнал. – 1990. - №9. – С.23-32.*
4. *Любимов Л.О. О ликвидации немецкого землевладения / Л.О.Любимов // Южнорусская сельскохозяйственная газета. – 1916. – 4 апреля.*
5. *Реснт О., Сердюк О. Перша світова війна і Україна. – К., 2004. - 198с.*
6. *Реснт О., Сердюк О. Сільське господарство України та світовий продовольчий ринок (1861 – 1914 рр.). – К., 2011. - 252с.*
7. *ЦДІА України. – Ф.442. – Оп.702. – Спр.98. – 223 арк.*
8. *ЦДІА України. – Ф.442. – Оп.709. – Спр.91. – 27 арк.*
9. *ЦДІА України. – Ф.442. – Оп.634. – Спр.690. – 14 арк.*
10. *Шевченко А.М. Зовнішня торгівля на Півдні України у другій половині XIX – на початку XX ст.: історіографія проблеми / А.М.Шевченко // Науковий вісник ІДГУ. – 2006. – Випуск 20. – С.89-96.*
11. *Шевченко В.М. Земля та її господарі: загадки історії (До питання про мобілізацію земельної власності в Україні у 1861 – 1917 рр.) / В.М. Шевченко / Література та культура Полісся: Зб.наук. праць. – Ніжин, 2002. – Вип.20. - С. 94-97.*

УДК 37.016:786.2 «Шух»

Жуковська І.Л., Народицька М.В.

МЕДИТАТИВНА ФОРТЕПІАННА МУЗИКА МИХАІЛА ШУХА І ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

На приміре фортепианних сочинений Михаила Шуха авторы статьи исследуют проблему методики работы с музыкальным материалом, создаваемом в стилистике медитативной музыки, формулируют базовые принципы взаимодействия исполнителя с нотным текстом.

Однією з найактуальніших проблем сучасної академічної музики є реабілітація її комунікативної функції. ХХ століття лишило нам у спадок ситуацію майже повного розмежування між композитором і масовим слухачем. Академічна музика якщо і набуває визнання широкої публіки, то відбувається це із запізненням на 50-70 років. Що ж до творчості сучасних композиторів, то їхні твори переважно лишаються поза увагою масової аудиторії.

Музика ХХІ століття поки що сприймається пересічним слухачем як своєрідна terra incognita: нові тенденції, нова лексика, новий тип розвитку музичної ідеї піддають сумніву звичні стереотипи сприйняття. У зв'язку з цим видається надзвичайно важливим завдання популяризації нової музики, включення нового музичного матеріалу в навчальну та концертну практику. Прикладом такого матеріалу є фортепіанна музика нашого видатного сучасника і співвітчизника Михайла Аркадійовича Шуха.

Ім'я М.Шуха як одного з найсерйозніших і найзначніших українських композиторів нового часу починає звучати в 70-ті роки ХХ сторіччя. Протягом творчого шляху його композиторський метод зазнав декількох стильових трансформацій. В даний час провідною стильовою (і світоглядною) домікантою його творчості стає медитативна музика. Остання, як вид мистецтва, тільки починає входити в коло інтересів широкої аудиторії, та й в музикознавстві досліджень з медитативної музики не так вже й багато.

Треба сказати, що основні характеристики моделей медитативної музики ще знаходяться в стадії розробки сучасним музикознавством. Однак можна стверджувати, що більшість дослідників єдині в оцінці медитативної музики як особливого, маргінального виду музичного мистецтва, що поєднує риси традиційної моделі академічної музики з техніками, психологічними налаштуваннями, і, головне, змістовою складовою духовних медитативних практик. Так, дослідник медитативної музики М. Кузнєцова описує чотири основні групи медитативних дій: «1) подовжене зосереджене приготування до деякої дії; 2) повторення дії з метою вправлення, практикування у певній навичці; 3) розв'язання розумового завдання; 4) заняття мистецтвом (спів, гра на інструменті) як форма духовної релаксації, де важливий процес входження в особливий стан свободи і сприйнятливості, а не естетико-художній фактор»). [5, с. 22].

Таким чином, музичування первісно вписане в коло медитативних дій. Ключ до розуміння відмінностей медитативної музики від будь-якої іншої ми знайдемо ще в одній цитаті з роботи М. Кузнєцової: «Фундаментальний догмат медитації – діяння через не діяння», який в площині характеристик «музичного діяння» набуває значення: «звучання через незвучання». [1, с. 23]